

sygn. akt I C 1321/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Płocku Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Joanna Przybylska

Protokolant: protokolant sądowy Monika Chmurzyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 października 2014 r. w Płocku

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P.

przeciwko J. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. uznaje umowę kupna – sprzedaży zawartą w dniu 22 lutego 2012 roku pomiędzy sprzedającym A. K.a kupującym J. K.na mocy, której A. K.przeniosła na rzecz J. K.własność pojazdu I. (...), nr nadwozia (...), rok produkcji 2008, numer rejestracyjny (w chwili sprzedaży) (...)za bezskuteczną wobec Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P.w zakresie wierzytelności publicznoprawnych przysługujących mu wobec A. K.z tytułu podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku dochodowego w wysokości 19% pobieranego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej objętych tytułami wykonawczymi SM (...), które na dzień 3 kwietnia 2013 roku wynoszą kwotę 458.826,94,- złotych należności głównej wraz z przysługującymi kosztami egzekucyjnymi oraz odsetkami naliczanymi jak od zobowiązań podatkowych od daty wymagalności do daty zapłaty;
2. zasądza od pozwanej J. K.na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600,00,- (trzech tysięcy sześciuset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobrać od pozwanej J. K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku kwotę 4.750,-(czterech tysięcy siedmuset pięćdziesięciu) złotych tytułem opłaty od pozwu.

sygn. akt IC 1321/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 7 czerwca 2013r. Skarb Państwa – Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. wystąpił przeciwko J. K. o:

- uznanie umowy kupna sprzedaży zawartej w dniu 22 lutego 2012r. pomiędzy sprzedającym A. K., a kupującym J. K., na mocy której A. K.przeniosła na rzecz J. K.własność pojazdu marki I. (...), nr nadwozia (...), rok produkcji 2008, numer rejestracyjny (w chwili sprzedaży) (...)za bezskuteczną wobec Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P.w zakresie wierzytelności publicznoprawnych przysługujących mu wobec A. K.z tytułu podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku dochodowego w wysokości 19% pobieranego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej objętych tytułami wykonawczymi SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), które na dzień 3 kwietnia 2013r. wynoszą kwotę 458.826,94zł należności głównej wraz

z przysługującymi kosztami egzekucyjnymi oraz odsetkami naliczanymi jak od zobowiązań podatkowych od daty wymagalności do daty zapłaty;

- ustanowienie zabezpieczenia roszczenia objętego pozwem poprzez ustanowienie zakazu zbywania wyżej opisanego pojazdu;

- dopuszczenie dowodu z dokumentów załączonych do pozwu;

- rozpoznanie sprawy pod nieobecność powoda;

- zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 25 września 2013r. pełnomocnik powoda wskazał prawidłowy numer nadwozia pojazdu marki I. (...), rok produkcji 2008, numer rejestracyjny (w chwili sprzedaży) (...) jako (...) (k. 260).

W odpowiedzi na pozew z dnia 18 października 2013r. pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. K. prowadziła od 21 września 2007r. działalność gospodarczą, pod nazwą K. A. Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe (...) w P.. W dniu 31 grudnia 2009r. firma dłużniczki została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem KRS (...) jako Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. A. K. objęła w Spółce 500 udziałów o wartości 50.000zł (wyciąg (...) k.232, odpis z KRS k.164).

Od 2011r. kontrahenci dłużniczki przestali płacić za wykonane zlecenia przez spółkę. Z tego względu powstały problemy finansowe A. K.. Wierzytelności oddawane Spółce dłużniczki były przekazywane na spłatę innych zaległych zobowiązań (zeznania A. K. k.320-321).

W związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, dłużniczka zalegała z płatnościami podatkowymi na rzecz Skarbu Państwa - Urzędu Skarbowego w P.na łączną kwotę 611.521,61zł (w tym 458.826,94zł należności głównej). Niezapłacone zaległości podatkowe zostały stwierdzone tytułami wykonawczymi: SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...), SM (...)(tytułu wykonawcze k.15-116, wykaz zaległości k.121).

A. K. posiada ponadto zaległe zobowiązania wobec innych wierzycieli tj. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P., Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób niepełnosprawnych w W. oraz (...) Urzędu Wojewódzkiego w W.. Należność główna wszystkich zobowiązań dłużniczki wyniosła 831.524,51zł (zestawienie należności k.121-122).

Majątek dłużniczki znany był organowi podatkowemu i został przedstawiony w protokole z przyjęcia informacji i wyjaśnień z dnia 11 września 2012r. oraz w protokołach z zajęcia i odbioru ruchomości z dni 30 sierpnia 2011r. oraz 8 listopada 2012r. Wszelkie wymienione we wskazanych dokumentach składniki majątku A. K. zostały zajęte w drodze postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez organy komornicze i administracyjno – egzekucyjne. Składniki majątkowe dłużniczki oznaczone w protokołach przyjęcia informacji oraz zajęcia i odbioru nieruchomości to: samochody C. (...) nr rej. (...), D. (...) nr rej. (...), O. (...) nr rej. (...), P. (...) nr rej. (...), S. (...) nr rej. (...), V. (...) nr rej. (...), V. (...) nr rej. (...), V. (...) nr rej. (...), O. (...) nr rej. (...), domek angielski, samochody: A. (...) nr rej. (...), C. (...) nr rej. (...), F. (...) nr rej. (...), przyczepka lekka T. nr rej. (...), samochody: S. (...) nr rej. (...), N. (...) nr rej. (...), P. (...) nr rej. (...), I. nr rej. (...) (protokół przyjęcia wyjaśnień i informacji k.125, protokół zajęcia i odbioru ruchomości k.141-143, wydruk z Centralnej Ewidencji pojazdów i kierowców k.158-159).

Postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2012r. Sąd Rejonowy w Płocku, I Wydział Cywilny, sygn. akt I Ns 191/12 w sprawie o dział spadku i zniesienie współwłasności przyznał powódce na własność samochód FS (...)nr rej (...), szlifierkę, komputer stacjonarny, centralę telefoniczną oraz meble biurowe (odpis postanowienia k.126).

W skład majątku A. K. wchodziło także 500 udziałów w Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. w P. o wartości 50.000złotych oraz mieszkanie położone w P. przy ul. (...) o powierzchni 39,70 m² (odpis z KRS k.164, wydruk księgi wieczystej k.171-180v).

W 2011r. poborca skarbowy zajął wszystkie należące do dłużniczki samochody. Dodatkowo Urząd Skarbowy zlecił sporządzenie operatu szacunkowego nieruchomości należące do dłużniczki w celu określenia wartości nieruchomości, która w dalszej kolejności miała zostać zlicytowana. (wykaz protokołów zajęć komorniczych k.410, operat szacunkowy k.412-413).

W dniu 22 lutego 2012r. A. K. sprzedała pozwanej samochód osobowy marki I (...), rok produkcji 2008, nr nadwozia (...), o wartości 192.000zł. Na zakup powyższego samochodu, dłużniczka zaciągnęła kredyt złotówkowy nr (...) z dnia 20 stycznia 2009r. na kwotę 164.210,53zł płaty w 36 ratach. W spłacie kredytu dłużniczce pomagała pozwana w okresie od 2011r. do stycznia 2012r. Początkowo dokładała się do rat kredytu, a w późniejszym czasie spłacała całą wysokość raty miesięcznej. Gotówkę przekazywała dłużniczce oraz jej mężowi. Rata wynosiła 5.500zł. Środki finansowe były przekazywane przez pozwaną dłużniczce w formie pożyczki. Przedmiotowy pojazd w momencie jego sprzedaży na podstawie umowy z dnia 22 lutego 2012r. był własnością dłużniczki. Pozwana zakupiła przedmiotowy samochód osobowy za kwotę 95.000zł (umowa k.123, umowa kredytowa k.230-231, zeznania pozwanej k.319-320, 484).

Łączna kwota jaką dłużniczka pożyczyła od pozwanej było 78.350zł. Przy przekazaniu pojazdu w dniu 22 lutego 2012r. pozwana dopłaciła A. K. w gotówce kwotę 16.650zł. W ten sposób pozwana rozliczyła cenę zakupu pojazdu (zeznania pozwanej k.319 – 320, 484).

Pozwana przedmiotowy pojazd sprzedała na podstawie umowy kupna sprzedaży z dnia 31 maja 2013r. do komisji samochodowej OL – K. (...) za cenę 80.000zł (umowa k.276-277).

Pieniądze otrzymane od pozwanej tytułem sprzedaży samochodu, dłużniczka przekazała na spłatę roszczeń pracowniczych, natomiast zaległości podatkowe w dalszym ciągu nie były uregulowane (zeznania M. K. k.339-341).

Pozwana wiedziała, iż dłużniczka A. K. posiada niespłacone zobowiązania finansowe w momencie sprzedaży przedmiotowego samochodu osobowego marki I (...), rok produkcji 2008 nr nadwozia (...). Nie orientowała się jedynie kto jest wierzycielem córki oraz w jakiej wysokości występują wspomniane zadłużenia. (zeznania pozwanej k.319-320, 484).

Po wniesieniu powództwa do Sądu Okręgowego w Płocku, powód dnia 8 października 2013r. sporządził protokół o stanie posiadanego majątku przez pozwaną. Pozwany zajął 500 udziałów należących do A. K.w Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o.o wartości 50.000zł. Następnie dokonał zajęcia wierzytelności przysługującej dłużniczce od (...) sp. z o.o.Egzekucja od wskazanego dłużnika okazała się bezskuteczna. Powód zajmował wierzytelności z rachunków bankowych należących do dłużniczki w bankach (...), (...)Bank, (...) S.A., (...) Bank. Ponadto wierzytelność przysługująca dłużniczce od (...)P. J.w kwocie 38.546,29zł została już zajęta przez organy egzekucyjne. Jednakże wskazana kwota nie byłaby wystarczająca do zaspokojenia powódki, bez konieczności prowadzenia egzekucji z przedmiotowego samochodu osobowego. Dłużniczka była wierzycielem Firmy Handlowo – Usługowej (...)J. W.do kwoty 29.326,70zł. Z ustaleń poczynionych przez powoda wynikało, że powyższa kwota została potrącona przez dłużniczkę i tym samym nie stanowiła wierzytelności wymagalnej. Samochody V (...), V (...), P (...), D (...), V (...), C (...), O (...), S (...),zostały zajęte w toku czynności egzekucyjnych przed powoda i komorników oraz oszacowane (pismo k.365, pismo k.467, pismo k.370, pismo k.372, pismo k.373, pismo k.374, pismo k.375, pismo k.376, pismo k.377).

Działając w imieniu dłużniczki, jej mąż M. K. podał do protokołu o stanie majątkowym zobowiązanej A. K., sporządzonego w dniu 8 października 2013 roku, iż brak jest dochodów z prowadzonej działalności gospodarczej, brak

majątku z wyjątkiem mieszkania o pow. 38 m. kw. z wpisanymi licznymi hipotekami, a mimo posiadania licznych wierzytelności i wyroków przeciwko kontrahentom – nie uzyskano zaspokojenia (protokół k.378 - 378v).

W okresie od 4 kwietnia 2013 roku do 27 sierpnia 2014 roku strona powodowa uzyskała na poczet zaległości kwotę 6.800,-złotych, w przypadku przedmiotowych tytułów nie uzyskano zaspokojenia w żadnym stopniu (zestawienie k. 353-354).

Dłużniczka posiada liczne wymagalne wierzytelności (kopia nakazu k. 407, 466, 468 kopia pisma komornika k. 408, kopia wyroku k. 409, 467). W okresie lipca – sierpnia dłużniczka A. K. uiściła na rzecz Urzędu Skarbowego w P. łącznie kwotę 8.957,-złotych (dowody wpłat k.429-437), bez wskazania konkretnych tytułów egzekucyjnych na poczet których były one dokonywane. A. K. dokonywała płatności na rzecz Urzędu Skarbowego w różnych kwotach (kopie wyciągów bankowych k. 440-445, 451-457, 459-462, 474-482, druki przelewu k. 469-470)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wskazane powyżej dokumenty, dowodom tym Sąd dał wiarę albowiem brak podstaw do podważenia ich prawdziwości. Sąd uwzględnił również zeznania świadków A. K. (k.320-321), M. K. (k.339 – 341) oraz pozwanej (k.319-320, 484), które wzajemnie się uzupełniają, tworzą w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia zwartą, logiczną całość.

W zakresie dotyczącym okoliczności faktycznych wskazać należy, że są one w zasadzie niesporne, różnią jest jedynie oceną prawną tych faktów, a w szczególności motywów działania dłużniczki przy dokonywaniu przedmiotowej czynności.

Sąd zważył co następuje.

Uprawnionym do wystąpienia ze skargą pauliańską jest każdy wierzyciel bez względu na tytuł wierzytelności. Ochrony wierzycielowi można udzielić wówczas, gdy wierzytelność jest realna i skonkretyzowana, natomiast nie może być hipotetyczna, wierzytelność ta nie musi być wymagalna ani wykonalna.

W niniejszej sprawie jest okolicznością bezsporną, iż powodowi przysługiwała w dacie wniesienia pozwu oraz aktualnie przysługuje w stosunku do dłużniczki A. K. wierzytelność główna w kwocie 458.826.94 - złotych wraz z odsetkami naliczanymi jak od zobowiązań podatkowych i kosztami egzekucyjnymi, a w toku postępowania egzekucyjnego ustalono, że dłużniczka nie posiada majątku, z którego wierzyciel mógłby się zaspokoić. Sam jednak fakt niezaspokojenia wierzyciela nie oznacza, że zachodzą przesłanki uznania czynności prawnej dokonanej przez dłużnika za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela.

Istotą skargi pauliańskiej jest:

- wystąpienie szkody w majątku wierzyciela z powodu niemożności zaspokojenia swoich roszczeń,
- powstanie szkody w majątku wierzyciela, będące następstwem czynności prawnej dłużnika,
- świadomość dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli,
- roszczenie wierzyciela zwrócone nie przeciwko dłużnikowi, ale osobie trzeciej, która o działaniach dłużnika wiedziała lub mogła się dowiedzieć (art. 527 § 1 i 2 kpc, art. 531 § 1 kpc).

Wierzyciel musi wykazać w toku postępowania, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela i wskutek tego stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed dokonaniem czynności. Konieczne jest również udowodnienie, iż osoba trzecia o tym wiedziała lub mogła się dowiedzieć przy zachowaniu należytej staranności. Wierzyciel nie musi natomiast wykazać, iż dłużnik działał ze szczególnym zamiarem wyrządzenia szkody wierzycielowi. Może on ograniczyć się do udowodnienia, że czynności dłużnika towarzyszyła świadomość pokrzywdzenia wierzyciela – to znaczy, że mógł on przewidzieć, iż w wyniku podjętej czynności może stać się niewypłacalny.

Istotnym dla oceny, czy czynność dłużnika stanowi pokrzywdzenie wierzyciela, jest moment, w którym wierzyciel wystąpił z żądaniem uznania czynności za bezskuteczną, nie zaś chwila dokonania czynności przez dłużnika, albowiem szkoda wierzyciela polegająca na naruszeniu prawa zaspokojenia, powstaje nie przez dokonanie czynności i nie polega na zmianie majątkowej przez nią dokonanej, lecz powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela.

Dowodem niewypłacalności dłużnika może być nieskuteczność egzekucji prowadzonej przeciwko niemu, wykazana np. postanowieniem o jej umorzeniu, wykazem majątku złożonym przez dłużnika w postępowaniu o wyjawienie majątku lub dowodami stwierdzającymi, iż dłużnik zaprzestał płacenia długów.

Wierzyciel, występując do Sądu, musi udowodnić, że jego wierzytelność nie jest zaspokojona oraz, że czynność dłużnika jest przyczyną jego niewypłacalności, czyli powinien wykazać swoje „pokrzywdzenie”.

Do „pokrzywdzenia” dochodzi, gdy dłużnik działa ze świadomością, przy czym wystarcza tylko sama „świadomość”, wierzyciel nie musi udowadniać, że dłużnik powziął zamiar pokrzywdzenia go chyba, że wierzytelność powstała po dokonaniu przez dłużnika czynności prawnej krzywdzącej wierzyciela. Wówczas zaskarżenie przez wierzyciela czynności prawnej dłużnika dokonanej przed powstaniem wierzytelności jest dopuszczalne tylko w wypadku, gdy dłużnik w chwili dokonywania czynności zdawał sobie sprawę przy zachowaniu należytej staranności, że w przyszłości będzie odpowiadał za dług, i dokonał czynności w celu pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli (art. 530 kc).

Przepisy tytułu X zawierają szereg domniemań, które ułatwiają dochodzenie roszczenia przez powoda, a które mogą zostać przez stronę pozwaną obalone. W niniejsze sprawie z uwagi na odpłatny charakter czynności oraz fakt, iż strony umowy były dla siebie osobami z bliskiego kręgu rodzinnego Sąd uznał, że domniemanie zawarte w art. 527 § 3 k.c. należy w tym przypadku zastosować.

W niniejszej sprawie jest okolicznością bezsporną, iż dłużniczka wyżywał się jednego ze składników majątku, niewątpliwym jest też, że nastąpiło w związku z tym zmniejszenie majątku dłużnika, wiążące się przy tym z rzeczywistą niewypłacalnością dłużnika w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Z zeznań pozwanej i świadków jednoznacznie wynika, iż mieli oni świadomość istnienia znacznego zadłużenia i obawiali się, że w przypadku niesprzedania pojazdu pozwanej pozostanie ona jako wierzycielka niezaspokojona. Podkreślić jednakże w tym miejscu należy, iż „dłużnik nie może ... dowolnie uprzywilejować jednego z wierzycieli z pokrzywdzeniem innych”, zaspokojenie powinno się bowiem odbywać w zakresie dotyczącym kolejności zgodnie z regułami określonymi w kodeksie postępowania cywilnego. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wyraźnie wskazuje na fakt niewypłacalności A. K., oceny tej nie zmienia istnienie licznych wierzytelności, które są niemożliwe do wyegzekwowania, a także fakt, iż dokonuje ona niesystematycznie i w różnych kwotach wpłat na rzecz powoda, które to sumy są zdecydowanie niewystarczające nawet na pokrycie odsetek, czy też kosztów egzekucyjnych. Wiadomym jest, iż działalność gospodarcza obarczona jest znacznym ryzykiem i prowadzący taką działalność muszą się z tym ryzykiem liczyć, w tym także z powstałymi i należnymi ustawowo daninami publicznoprawnymi. W niniejszej sprawie strona powodowa wykazała, iż sytuacja finansowa A. K. jednoznacznie wskazywała, że dłużniczka nie jest w stanie zadośćuczynić należnościom z tytułu podatku od towarów i usług, zwłaszcza iż pieniądze uzyskane ze sprzedaży przedmiotowego samochodu zostały przeznaczone na zapłatę wynagrodzeń pracowniczych, a znaczna część z należnej sumy sprzedaży stanowiła rozliczenie zobowiązania względem nabywczyni pojazdu.

W zakresie dotyczącym świadomości pozwanej, co do działania dłużnika (A. K.), decydującym jest przepis art. 527 § 3 kpc, stanowiący, iż jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W razie wykazania tej okoliczności wierzyciel nie ma obowiązku udowadniania, że osoba trzecia wiedziała lub mogła się dowiedzieć o świadomości pokrzywdzenia wierzycieli. W przedmiotowej sprawie samochód został zbyty na rzecz osoby najbliższej - matki dłużniczki, a nadto w tym przypadku wiedza pozwanej na temat świadomości działania córki z pokrzywdzeniem wierzycieli jest nie tylko domniemana.

Pozwana potwierdziła ją w toku rozprawy głównej przyznając, iż wiedziała o złej sytuacji finansowej A. K. i jej zadłużeniu.

Konkludując, Sąd uznał, iż zbycie przedmiotowego pojazdu przez A. K. na rzecz matki J. K. spełnia przesłanki uznania tejże umowy za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa, z tego też względu na podstawie w/w przepisów należało orzec jak w sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 kpc.